

Bionext Trendrapport Biologisch 2014-2015

Versnelling omzetgroei vanaf najaar 2014

November 2015

Bionext maakt zich sterk voor méér duurzame biologische voeding en landbouw. Samen met boeren, handelaren, winkels en consumenten. We geven informatie, zorgen dat biologisch beter verkrijgbaar wordt en we bewaken en verbeteren de kwaliteit van het biologische product. Samen met de biologische sector zorgen we ervoor dat de biologische landbouw en voeding zich steeds verder ontwikkelt. En, heel belangrijk: We brengen mensen in contact met de bron van hun voedsel: de biologische boeren en tuinders!

Biologisch is goed voor mens, dier & milieu. Biologische boeren en tuinders werken niet ten koste van, maar samen mét de natuur. Dat levert lekkere en gezonde producten op én heeft grote voordelen voor dierenwelzijn, biodiversiteit, milieu en voedselzekerheid op de lange termijn (door het behoud van bodemvruchtbaarheid).

Bionext
November 2015

Colofon

Tendrapport Biologisch 2014-2015 is een uitgave van Bionext. De cijfers van de retail zijn afkomstig van IRI. De cijfers van het Foodservice kanaal zijn afkomstig uit de Monitor Duurzame Voeding van EZ/LEI. De cijfers van de biologische speciaalzaken en de overige kanalen zijn afkomstig van Bionext.

Detailcijfers van 45 productgroepen in het retailkanaal (bron: IRI) zijn niet opgenomen in dit tendrapport. Deze cijfers zijn exclusief verkrijgbaar voor leden van Biohuis, VBP en de Biowinkelvereniging.

Nadere informatie omtrent het project kan verkregen worden bij Bavo van den Idsert, e-mail: info@bionext.nl

Bionext

Laan van Vollenhove 3221

3706 AR Zeist

telefoon 030 233 99 70

e-mail: info@bionext.nl

website: www.bionext.nl

Bionext Trendrapport Biologisch 2014-2015

Versnelling omzetgroei vanaf najaar 2014

Voorwoord

Biologische landbouw en voeding heeft een diepgewortelde traditie in Nederland. In 1926 startte een van de eerste biologisch-dynamische boerderijen ter wereld: het Zeeuwse Loverendale te Oostkapelle, dat tot op dag van vandaag een begrip is.

In de jaren zestig kreeg de biologische sector nieuwe impulsen vanuit de ecologische beweging en startten consumentenkringen die allianties aangingen met pionierende biologische boeren. Daaruit groeiden de biologische winkels die zich tot moderne biologische speciaalzaken en supermarkten hebben ontwikkeld.

Begin jaren negentig is de eerste EU wetgeving voor biologische landbouw en voeding van kracht geworden. Dat heeft de biologische sector een boost gegeven, zeker nadat de biologische producten voor het eerst hun weg vonden naar de retail, eind jaren negentig.

Vanaf 2002 is de overheid biologisch beleidsmatig gaan steunen (t/m 2011) en dat heeft voor een nieuwe groeifase gezorgd die niet meer is opgehouden. Van 2007 tot 2012 is de omzet in biologisch verdubbeld. In de jaren 2013 en 2014 is de groei iets afgevlakt door de prijsoorlog in de supermarkten en voor het eerst onder de 10% groei gekomen sinds 2008. Vanaf najaar 2014 trekt de groei weer aan door nieuwe introducties in de retail en een inhaalslag in de foodservice. Er wordt een nieuwe periode van sterke groei verwacht voor de komende 5 jaar. Grofweg zal de omzet verdubbelen van 1,13 in 2014 naar 2,2 miljard euro in 2020.

Op wetgevingsgebied zijn er volop nieuwe ontwikkelingen. In 2009 en 2010 is de vernieuwde biologische wetgeving van kracht geworden en momenteel vindt in Brussel besluitvorming plaats voor alweer een vernieuwde biologische wetgeving. Die zal met name aanpassingen bevatten op het gebied van certificering en controle.

De opschaling van biologische landbouw blijft in Nederland en andere West-Europese landen, zoals Duitsland, achter bij de omzetontwikkeling. Daardoor zijn de grondstofprijzen hoog, wat de groei enigszins afremt. Steeds meer gangbare boeren oriënteren zich op omschakeling naar de biologische teelt vanwege de gunstige economische omstandigheden en de motivatie om in meer verbonden ketens te produceren. De lange omschakelperiode van 2 jaar, de hoge grondprijzen en de strijd om natuurgronden voor het verkrijgen van fosfaatrechten vanuit de intensieve veehouderij belemmeren de omschakeling naar biologisch. Gepaste beleidsmaatregelen zijn noodzakelijk om de belemmeringen weg te nemen.

Biologische landbouw en voeding past goed in de set aanbevelingen die door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid zijn gedaan in het rapport 'Naar een voedselbeleid'. In dit rapport wordt gepleit voor een voedselbeleid, waarin voedselzekerheid op de lange termijn, ecologische houdbaarheid, volksgezondheid en eerlijke ketens in samenhang worden gestimuleerd. Biologische landbouw draagt bij aan verhoogde voedselzekerheid door haar bijdrage aan bodemvruchtbaarheid, biodiversiteit en verlaagd effect op de klimaatverandering. De principes van gezondheid, van bodem tot consument, transparantie en eerlijke ketens leveren een bijdrage aan gezondere consumptie en versterking van de positie van de boer.

Mondiaal groeit biologische landbouw en voeding met 5 tot 10% per jaar. Naast de retail introduceren nu ook grote internationale voedingsconcerns biologische producten. De omzet van ongezonde voedingsconcepten met teveel suiker, zout en vet en te weinig vezels staat onder druk vanwege de schadelijke effecten op het milieu en de gezondheid. Steeds meer consumenten kiezen voor duurzaam en gezond en dat gaat de komende vijf jaar bijdragen aan de groeiversnelling van biologische landbouw en voeding.

Bavo van den Idsert, directeur Bionext

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
1 Biologische land- en tuinbouw in Nederland	3
2 Ontwikkeling per productgroep in de retail	4
3 Ontwikkeling per productgroep in de bio-speciaalzaken	6
4 Omzetontwikkeling totaal	7
5 Mondiale ontwikkeling: wereldwijde groei van 72 naar 80 miljard dollar in 2014	8
6 Prognose 2015-2020: omzetverdubbeling naar 160 miljard dollar mondiaal	9

1 *Biologische land- en tuinbouw in Nederland*

Het biologisch landbouwareaal schommelt al enkele jaren rond de 3% van het totaal. Voorjaar 2015 bedroeg het bio areaal ruim 57.000 hectare.

De professionaliteit van de Nederlandse biologische landbouw staat op hoog niveau. In combinatie met de lange traditie van bio in Nederland, hebben onze boeren en bedrijven ook een sterke exportpositie. In totaal wordt er bijna voor een miljard aan biologische producten geëxporteerd. Van de

producten van eigen bodem is er vooral export van aardappelen en groenten, eieren, kaas en vlees.

Nederland is importerend in fruit en sinds enkele jaren niet meer zelfvoorzienend in melk. Door de aantrekkelijke vraag naar biologisch in binnen- en buitenland neemt de behoefte aan groei van het biologische areaal in eigen land toe. Met name in de zuivel, de pluimvee- en de varkenshouderij, de akkerbouw en de glastuinbouw is behoefte aan omschakeling naar biologisch.

In het eerste half jaar van 2015 hebben zich meer bedrijven gemeld voor omschakeling. Er zijn momenteel 1600 biologische boeren en er is een kleine 2.000 hectare in omschakeling.

Vanwege de sterke vraagstijging naar biologisch in veel Europese landen, in de VS en in Aziatische landen is de korte en middellange termijn verwachting dat er voorlopig spanning zal zijn in het aanbod van voldoende biologische grondstoffen. Vanwege de tegelijkertijd opkomende vraag naar lokale en regionale producten in veel Europese landen is de lange termijn verwachting dat de export van biologisch iets zal gaan afvlakken en de afzet van Nederlandse biologische producten op de thuismarkt verder zal toenemen.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gecertificeerde Landbouwbedrijven	1.536	1.560	1.600	1.646	1.658	1.647	1.600
Oppervlakte (ha) landbouwbedrijven	46.983	49.809	51.150	52.206	50.736	53.379	57.045
Oppervlakte (ha) in omschakeling	3.540	2.174	2.761	2.988	3.046	2.559	1.957
Totaal ha	50.523	51.983	53.911	55.194	53.782	55.938	58.645

Bron: Skal Biocontrole

2 Ontwikkeling per productgroep in de retail

Productgroepen retail*	2013	2014	Index	2014 t/m wk 36	2015 t/m wk 36	Index
AGF	129,8	133,2	103%	90,2	97,8	108%
Brood, banket, ontbijtgranen	27,8	35,5	128%	23,3	32,4	139%
Eieren	27,2	28,0	103%	19,2	21,1	110%
Vis	7	7,1	101%	4,9	5,1	104%
Vlees	98,7	93,2	94%	62,2	68,7	110%
Zuivel	116,3	120,4	104%	81,8	85,5	105%
DKW (excl ontbijtgranen)	109,9	133,9	122%	87,1	113,6	130%
Totaal	516,7	551,3	107%	368,7	424,2	115%

* Bron: IRI, november 2015

Omzetontwikkeling retail 2014: inhaalslag droge kruidenierswaren

In 2014 is de biologische omzet in de retail met 7% toegenomen van 518 naar 552,8 miljoen euro. De enige dalende groep is het vlees, dat in zijn algemeenheid een dalende categorie is in het levensmiddelenkanaal. Toch is dit een trendbreuk die andere oorzaken lijkt te hebben, omdat de vleesomzet in de eerste 36 weken van 2015 weer met 10% groeide. Sterkste stijger met 22% is de categorie droge kruidenierswaren (DKW),

waarin onder meer koffie, thee, dranken, babyvoeding, koek en versnaperingen en broodbeleg zijn opgenomen. Deze productcategorie is duidelijk met een inhaalslag bezig door verbreding van het aanbod in de retail.

Omzetontwikkeling retail 1^e 36 weken: versnelling in alle categorieën

In de eerste 36 weken van 2015 is de biologische omzet in de retail met 15% toegenomen. Alle productgroepen groeien. De sterkste ontwikkeling vindt plaats in de droge kruidenierswaren en brood, banket en ontbijtgranen met een groei van resp. 31% en 30%. De introducties van AH Biologisch en Jumbo Biologisch, samen goed voor bijna 60% marktaandeel in de retail, hebben het aanbod van biologisch in de retail sterk verbeterd en verbreed. Ook andere retail organisaties zijn actiever geworden met biologisch in de eerste 36 weken van 2015.

3 *Ontwikkeling per productgroep in de bio-speciaalzaken*

Ontwikkeling 2014 biowinkels: afvlakking groei door meer concurrentie

De biologische winkels hebben voor het eerst sinds vele jaren last van concurrentie in de verkoop van biologische producten. In de sterke groeifase 2008-2013 ging groei in de retail en andere kanalen niet ten koste van de biologische winkels. In 2014 is na een relatief goed voorjaar de groei ingezakt en per saldo op een kleine plus van 4% uitgekomen. Dat is vooral te danken geweest aan de uitbreiding van het aantal winkels in 2013 en voorjaar 2014. Ook onderling concurreren de biologische winkels sterker met elkaar dan voorheen.

Productgroepen speciaalzaak**	2013	2014	Index	2014 t/m wk 26	2015 t/m wk 26	
AGF	53	54,9	103,6%		27,9	
Brood & banket & granen	39	37	94,9%		18,9	
Zuivel&kaas	34	39	114,7%		19,9	
Vlees&diepvries&koelvers	42	40,8	97,1%		21,9	
DKW	157	167,3	106,6%		80,4	
Totaal	325	339	104%	172,9	169	98%

** Bron: Bionext, november 2015

Trend stagnatie biowinkels zet door in voorjaar 2015

In de eerste helft van 2015 houdt de ingezette stagnatie aan. Er is zelfs voor het eerst sinds 2002 (!) sprake van een lichte omzetsdaling. Dat lijkt direct samen te hangen met de sterkere concurrentie van de retail. Ook vanuit de overige kanalen, zoals directe verkoop, maaltijdboxen en webwinkels neemt de concurrentie toe. Als gevolg van die versterkte concurrentie hebben in de eerste helft van 2015 een aantal biologische winkels hun deuren gesloten.

4 Omzetontwikkeling totaal

	2013	2014	Index	2015	Index	Opmerking
Retail*	517	551	107%	424	115%	t/m week 36
Speciaalzaak**	325	339	104%	169	98%	t/m week 26
Foodservice***	125	175	140%	gm		
Overig**	70	75	107%	gm		
	1037	1140	109,9			

* Bron: IRI ** Bron: Bionext ***Bron: LEI

De totale omzet van biologische producten is in 2014 met ruim 10% gestegen van 1,04 naar ruim 1,14 miljard euro. Dat is een krachtige sprong voorwaarts die vooral op conto komt van het Foodservicekanaal en de retail. Het Foodservicekanaal bleef al jaren sterk achter en is in 2014 aan een inhaalslag begonnen. Het marktaandeel in het Foodservicekanaal is nog altijd relatief laag met circa 1%. De retail (inclusief de speciaalzaken gerekend) zit al rond de 3% marktaandeel.

De supermarkten tonen een groeispurt over de eerste 36 weken en de verwachting is dat deze lijn doorzet voor het hele jaar. In de biologische speciaalzaken neemt de omzet daarentegen iets af als gevolg van de toenemende concurrentie.

5 Mondiale ontwikkeling: wereldwijde groei van 72 naar 80 miljard dollar in 2014

De vraag naar biologisch voedsel neemt mondiaal sterk toe. Sinds 1999 hebben bio-levensmiddelen en -dranken een stevige vlucht genomen. Destijds bedroeg het marktvolume slechts 15 miljard dollar. In 2013 bedroeg de omzet wereldwijd 72 miljard dollar en in 2014 is de omzet verder gestegen naar 80 miljard dollar. Wereldwijd is het biologische landbouwareaal gegroeid naar 43,1 mln. hectare in 2013.

De VS en de EU zijn belangrijke motoren achter de groei van de omzet. De VS is in 2014 met 11% gegroeid naar meer dan 35 miljard dollar. Daarmee is het omzetaandeel gegroeid naar bijna 5%. Dat is des te opmerkelijker omdat het biologisch landbouwareaal slechts 1,5% bedraagt. De VS zijn dus in sterke mate afhankelijk van de import van biologische producten.

In de EU heeft de markt nagenoeg dezelfde omvang en ligt de groei rond de 7%. Het marktaandeel in de EU ligt rond de 4%. Het aandeel biologische landbouw bedroeg 5,7% in 2013. Het aandeel biologisch in de consumptie van voedsel in Nederland is nu 2,7%. Nederland bevindt zich hiermee in de middenmoot van EU-landen. Koplopers zijn Oostenrijk, Denemarken, Zwitserland, Zweden en Duitsland met marktaandelen van 8% tot 4%. Het meest spectaculair zijn momenteel de ontwikkelingen in Scandinavië. De biologische omzet in Zweden is in 2014 met 35% gestegen en die enorme groei zet onverminderd voort in 2015. Zweden benadert daarmee het hoge marktaandeel van biologische producten in Denemarken van 8%. De belangrijkste oorzaken van de Scandinavische groei zitten in een groeiend bewustzijn bij de consument, dat wordt aangewakkerd door aanhoudende berichtgeving van NGO's over de aantasting van ecologische waarden door de reguliere landbouw en gezondheidsschade door reguliere producten. Bedrijven en supermarkten spelen hierop in: zij voeren steeds meer campagne met gezonde en ecologisch verantwoorde biologische producten. Ook de overheid is krachtige aanjager van meer biologische landbouw en consumptie in Scandinavië. Zo heeft de Deense overheid een speciaal programma opgezet voor de certificering van biologische catering en restaurants. Dat is een groot succes: meer dan 1.000 hotels, restaurants en bedrijfsrestaurants zijn inmiddels gecertificeerd en serveren maaltijden met minimaal 25% (brons), 60% (zilver) of 80% (goud) biologische ingrediënten. Het Deense overheidsbeleid richt zich ook met succes op het terugdringen van overgewicht en diabetes II, dat beduidend lager ligt dan in Nederland.

Ook in Azië en Zuid-Amerika is biologisch een sterke groeiemarkt. Door deze ontwikkelingen is de druk op de supply-chain over het algemeen groot en zijn de landbouwprijzen voor de grondstoffen hoog.

Nederland profiteert ook sterk van de groei van biologisch in omringende EU-landen (en verder weg in de VS en Azië) vanwege onze sterke exportpositie. Circa 60% van de biologische groenten gaan de grens over, vooral naar Duitsland. Ook in biologische eieren, kaas, vlees, verwerkte producten en zaadgoed is Nederland een exporterend land. Verder vervult Nederland een belangrijke draaischijffunctie in de import en export van onder meer fruit, granen en veevoer. In totaal bedroeg de biologische exportwaarde in 2014 bijna 1 miljard euro. Zie ook de [Bionext exporttrends biologisch](#) 2014.

6 Prognose 2015-2020: omzetverdubbeling naar 160 miljard dollar mondiaal

Biologische groei al jaren achtereen sterk in Nederland. Van 2007 t/m 2012 is de omzet in biologisch verdubbeld. In de jaren 2013 en 2014 is de groei iets afgevlakt door de prijsoorlog in de supermarkten, maar nog altijd boven de 10%. Vanaf najaar 2014 trekt de groei weer verder aan omdat supermarkten nu ook volop biologische producten in de schappen zetten en er sprake is van een inhaalslag in de foodservice. Als gevolg van toenemende aandacht voor ecologische houdbaarheid en gezondheid bij de consument zal deze groei verder doorzetten. Er wordt een nieuwe periode van sterke groei verwacht voor de komende 5 jaar. In 2020 zal de binnenlandse markt bijna verdubbelen van nu 1,14 naar ruim 2 miljard euro. Ook in de VS en de EU zal de groei door dezelfde achterliggende factoren verder doorzetten en verdubbelen van 80 miljard dollar naar 160 miljard dollar in 2020. Mondiale spelers zullen toetreden tot het speelveld van de biologische landbouw en voeding, zoals McDonalds, Pepsico, Nestle, Unilever en Starbucks. Chemiereuzen als Basf, DSM en Syngenta hebben aangekondigd te gaan investeren in biologische bestrijdingsmiddelen, omdat ze verwachten dat de biologische landbouw in 2030 10% van het totale areaal zal omvatten.

De groei van het biologische areaal in Nederland blijft al jaren achter bij de sterke omzetgroei. In de periode 2009 tot heden is het Nederlandse areaal slechts met ruim 20% gegroeid tot ruim 57.000 hectare, circa 3% van het totale landbouwareaal. Met dat percentage zit Nederland ver onder het gemiddelde areaal aan biologisch in de EU dat 5,7% bedraagt.

De productie van biologisch in Nederland groeit derhalve onvoldoende mee met de vraag. Deze ontwikkeling is ook in andere Europese landen te zien. Duitsland bijvoorbeeld is voor 50% afhankelijk van biologische import, waarvan een fors aandeel uit Nederland komt. In een aantal primaire grondstoffen is Nederland inmiddels importerend geworden, zoals zuivel, granen en fruit. In de sectoren eieren, vlees, kaas kan Nederland ook internationaal onvoldoende voorzien in de vraag vanuit omringende landen. Met de huidige trend van langjarige groei naar biologische producten is te voorzien dat dit tekort aan biologisch aanbod zich op termijn vaker gaat voordoen, wat de groei zal afremmen en de exportkansen voor Nederlandse bedrijven zal verkleinen.

Aandacht voor omschakeling in de landbouw wordt dus een kernfactor voor verdere groei in de verkoop van biologische voeding. In landen als Duitsland, Denemarken, Zweden, Oostenrijk, Zwitserland en Frankrijk zijn actieve overheidsdoelstellingen geformuleerd voor de stimulering van biologische landbouw. Bedrijven die hierin verantwoordelijkheden nemen richting de primaire sector, bijvoorbeeld in de vorm van langjarige afnamecontracten, zullen op de middellange termijn grotere leveringszekerheid kunnen bieden dan bedrijven die geen binding aangaan in de keten. Ook vanuit de Nederlandse overheid zijn gerichte beleidsinstrumenten noodzakelijk om de omschakeling verantwoord te stimuleren en de achterstand met omringende landen niet verder te laten groeien.

Verwacht wordt dat de groei van biologisch automatisch betekent dat de markt zich gaat segmenteren in verschillende kwaliteiten biologisch. In Duitsland is dit proces al volop gaande: private merken als Bioland, Naturland en Demeter gaan weer een stap verder dan de EU wetgeving. In Nederland geeft Stichting EKO-keurmerk op innovatieve wijze invulling aan de verdere (bovenwettelijke) verduurzaming van biologisch.

